Teknologiateollisuus

Viite: Sähköpostitse saapunut asiantuntijapyyntönne 11.10.2021, LiV 21.10.2021

U 56/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan unionin kehyksen uudistamisesta (uudelleenlaadittu energiaverodirektiivi)

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Tiivistelmä lausuntomme pääviesteistä:

- Teknologiateollisuus kannattaa energiaverodirektiivin uudistamista yleisesti.
- Kannatamme siirtymistä määräverotuksesta energiasisältöverotukseen.
- kannatamme energiaverotuksen uudistaminen niin, että kestävät polttoaineet ja sähkö ovat alemman verotuksen piirissä.
- Teknologiateollisuus kannattaa vedyn lisäämistä energiaverodirektiivin energiatuotteiden listaukseen. Myös ydinvoimalla tuotettu sähkö pitäisi saada huomioitua direktiivissä.
- Kannamme huolta siitä, että Suomen nykyinen sähkön veron porrastaminen kahteen veroluokkaan ei olisi enää mahdollista. Jos näin käy, Suomessakin tulee ottaa käyttöön uudistetun energiaverodirektiivin mahdollistamia eriyttämisiä (13-18 artiklat).
- Verotuksen yksinkertaistaminen on tärkeää yrityksille. Ajatuksena energiatuotteiden luokittelu verotusta varten ympäristövaikutusten perusteella kuulostaa kannatettavalta. Tämä tulisi kuitenkin valmistella huolella, jotta ei tosiasiassa aiheuteta verotuksen monimutkaistumista.
- Euroopan komissio on ehdottanut omien varojen laajentamista niin, että myös hiilirajamekanismista (CBAM) ja päästökaupasta saatavia tuloja ohjattaisiin suoraan EU:n budjettiin. Siten nämä varat eivät tulisi Suomen käyttöön. Ohjauskeinojen mahdollinen päällekkäisyys tulee huomioida energiaverotusta valmisteltaessa, jonka yksi tavoitteista on ”säilyttää jäsenvaltioiden mahdollisuus energiaverotuottoihin”.
- Teknologiateollisuus ei kannata määräenemmistöpäätöksentekoon siirtymistä EU-verosääntelyssä. Kansainvälisen verotuksen uudistuksissa on puolustettava Suomen verotusoikeutta ja suomalaisten yritysten etua.
- Olemme valtioneuvoston kanssa samaa mieltä, että komissiolle ehdotettujen valtuutusääntöjen tulee olla hyvin selkeitä ja tarkkarajaisia. Mielestämme valtuutussääntöjä ei tule laajentaa.
- Myös OECD:n valmistelu globaalin energiaverotuksen sääntöjen valmistelemiseksi pitäisi soveltuvin osin ottaa huomioon EU:n energiaverodirektiivin valmistelussa, jotta EU-verotus ei ole ristiriidassa globaalin verotuksen kanssa.

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Lausunto

Teknologiateollisuus pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä ilmastonmuutoksen torjumista ja näkee, että EU ja sen jäsenvaltioiden tulee edetä ripeästi Pariisin ilmastosopimusta varten antamansa päästövähennyssitoumuksen toimeenpanossa. Kannatamme EU:n vuotta 2030 koskevan päästövähennystavoitteen kiristämistä 55 %:iin ja tavoitetta ilmastoneutraaliudesta unionin alueella vuoteen 2050 mennessä.

Tuemme valtioneuvoston kantaa siitä, että myös energiaverodirektiivi tulee päivittää EU:n uudistetun energia- ja ilmastopolitiikan mukaisesti. Kilpailukykyisesti hinnoiteltu ja saatavuudeltaan turvattu sähkö on ehdoton edellytys vähähiilitavoitteiden saavuttamiseksi. Siksi Suomen tulee kuitenkin pitää huolta siitä, ettei energiaverodirektiivin muutokset heikennä Suomen ja suomalaisyritysten kilpailukykyä merkittävästi.

Tavoite veromallin yksinkertaistumisesta ei toteudu

Nykyinen energiaverodirektiivi on vanhentunut, tulkinnanvarainen ja energiatuotteiden minimiverotasot ovat liian alhaisia saadakseen aikaan ohjausvaikutusta jäsenvaltioiden energiaverotuksessa. On tärkeä tavoite pyrkiä yksinkertaistamaan verotusta jäsenmaissa. Positiivinen vaikutus sisämarkkinoiden toimivuuteenkin voi toteutua, mikäli yritysten ja veroviranomaisten hallinnollisen työn määrä vähenisi yksinkertaistamisen ja vähäisempien tulkintaongelmien myötä. Uudistettuun energiaverodirektiiviehdotukseen sisältyy kuitenkin kohtia, jotka saattavat tosiasiallisesti aiheuttaa verotuksen mallin monimutkaistumista, sillä komission ehdotuksessa:

- Kullekin luokalle asetetaan minimitasot, mutta jäsenvaltiot voivat ylittää nämä.
- Direktiiviehdotukseen ei valtioneuvoston U-kirjelmän mukaan sisälly säännöksiä siitä, kuinka suuri verotuksellinen ero veroluokkien välillä tulee olla, mutta verotasojen tulisi kuitenkin täyttää säädetyt vähimmäisverotasot.
- Vähimmäisverotasoja tarkistettaisiin vuosittain, joten myös jokainen valtio todennäköisesti tarkistaisi verotasojaan vuosittain.
- Komissiolle annettava toimeenpanovalta voisi monimutkaistaa sääntelyä.
- Vaikka jäsenvaltiokohtaisia veronalennuksia poistettaisiin, direktiiviin sisältyy tiettyjä ehdotettuja mahdollisuuksia veronalennuksiin. Vaikka tämä toisaalta on positiivista (varsinkin mikäli Suomi joutuisi luopumaan nykyisestä kahden sähköveroluokan mallistaan) aiheuttaa tämä entisellä tavalla monimutkaistumista.
- Jäsenvaltioille annettaisiin mahdollisuus hakea poikkeuslupaa veronalennuksista ja vapautuksista tai korkeammasta verokannasta.

Energiaverodirektiiviä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi ryhmittelemällä energiatuotteiden verotusta ympäristövaikutusten perusteella. Korkein veroaste sisältäisi perinteiset fossiiliset polttoaineet, seuraava taso olisi 2/3 maksimiveroasteesta, kolmas luokka ½. Alin veroaste sisältäisi sähkön, kehittyneet biopolttoaineet, bionesteet, biokaasut ja uusituvilla energialähteillä tuotetun vedyn. Korkeimman ja alimman veroasteen eron suunnitellaan

olevan merkittävä (”significantly lower”). Direktiiviehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että ”jäsenvaltioiden olisi noudatettava ehdotuksessa eri energialähteiden ja käyttötarkoitusten osalta vahvistettujen vähimmäisverotasojen välistä suhdetta”. Tarkoittaako tämä, että korkeinta veroastetta nostettaessa, myös muiden luokkien verotusta tulee nostaa vastaavassa suhteessa? Ainakin alin veroluokka tulisi irrottaa tällaisesta mahdollisesta suhteellisesta riippuvuudesta.

Juuri valmisteilla olevassa kansallisessa lakiehdotuksessa hukkalämpöä hyötykäyttöön tuottavat konesalit ja lämpöpumput sekä kierrätysteollisuus siirrettäisiin alempaan sähköveroluokkaan. Mahdollistaisiko uudistettu energiaverodirektiivi tällaisten ympäristöperusteisten energiaverotusta koskevien kannusteiden käytön?

Suomen tulisikin huolehtia siitä, ettei näennäisen yksinkertaistuksen nimissä tehdä Suomen nykyisin jo varsin ympäristövaikutteiseen ja kilpailukykyiseen energiaverolainsäädäntöön merkittäviä heikennyksiä.

Eriytettyjen sähköveroluokkien poistaminen aiheuttaisi kilpailukyvyn heikkenemistä

Teknologiateollisuus ry katsoo valtioneuvoston tavoin, että sähkön verotason eriyttämismahdollisuus elinkeinoelämän (varsinkin teollisuuden) ja kotitalouksien välillä on tarpeen säilyttää. Kannamme huolta esityksestä poistaa Suomessa käytössä olevat kaksi sähköveroluokkaa. Jatkossa eroa ei voisi enää tehdä kaupallisten ja ei-kaupallisten lämmityspolttoaineiden ja sähkön käytön välillä. Muissa Euroopan maissa teollisuuden sähkön hintaa alennetaan muilla vero- ja tukielementeillä. Verokantojen yhtenäistäminen teollisuuden ja muiden toimijoiden osalta voisi aiheuttaa merkittäviä kilpailukykyhaittoja. Vaihtoehtoisesti, mikäli kaikkien sähköveroa päädyttäisiin laskemaan, aiheutuisi haasteita energiaverokertymän pysyttämiseksi nykyisellä tasolla.

Suomessa tulee tehdä vaikutusarvio sähköveroluokkien poistamisen vaikutuksesta talouskasvuun, kilpailukykyyn ja kauppasuhteisiin. Lisäksi tulee kartoittaa, kuinka kilpailijamaissa tuetaan jatkossa teollisuutta. Suomessakin tulee ottaa käyttöön uudistetun energiaverodirektiivin mahdollistamia eriyttämisiä (13-18 artiklat).

Ympäristöveroja valmisteltava ympäristönäkökulmasta, ei fiskaalisesta

Komission on antanut ns. omat varat -ehdotuksen, jonka mukaan uusilla veroilla ja maksuilla ohjattaisiin lisää varoja suoraan EU:n budjettiin ja rahoittamaan EU:n elpymispakettia. Euroopan vihreä kasvun ohjelman, Green Deal’inkin yhteydessä valmisteltavia veroja tulisi silti ensisijaisesti selvittää ympäristönäkökulmasta. Ympäristöverojen tavoitteena on ohjata vähähiilisempään toimintaan. Esimerkiksi hiilidioksidipäästöihin perustuva vero toimii tavoitteensa mukaisesti, jos veron tuotto pienenee (vähemmän päästöjä = vähemmän verotuloja). Jos ympäristöveroja säädetään budjetin tilkkeeksi mahdollisimman suurella tuotolla, vero ei välttämättä ole laadittu kestäväksi kannustimeksi vähähiilisyyteen.

EU:n oma verotusoikeus ja määräenemmistöpäätöksenteko veroasioissa

EU:lla ei ole verotusvaltaa. Verotus on jokaisen jäsenmaan suvereniteetin piirissä ja verotusta koskevat päätökset tulee tehdä jäsenmaiden yksimielisellä päätöksellä.

Komissio on ehdottanut määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä veroasioissa. Määräenemmistöpäätöksenteko veroasioissa tarkoittaisi, että EU:n verolainsäädäntöä koskeviin päätöksiin tarvittaisiin 55 % jäsenmaista kannatus (15/27 jäsenmaata) ja ehdotusta kannattavien jäsenmaiden väkiluvun tulee olla vähintään 65 % EU:n kokonaisväestöstä (448 miljoonaa henkilöä). Suomi muodostaa 1,2 % kokonaisväestöstä. Muutoksen seurauksena pienillä jäsenmailla ei olisi entisen kaltaista vaikuttamismahdollisuutta verotuksen osalta.

Komissio perustelee määräenemmistöpäätöksentekoa sillä, ettei veronkierron estämisen osalta päästä etenemään, kun yksikin valtio voi estää verolain muutokset. EU:ssa on kuitenkin yksimielisesti sovittu monesta verodirektiivistä, ja yhteisymmärrykseen on päästy tärkeissä asioissa. Ympäristötavoitteisiin pääseminen on tällainen jäsenmaille yhteinen, tärkeä asia ja energiaverotuksesta päästäneen yhteisymmärrykseen ilman määräenemmistöpäätöksen-tekoa.

EU:n oman verotusoikeuden osalta tulee miettiä, kuka on varsinainen veronmaksaja, kuka lopulta kantaa kulun (vero/jäsenmaksu) ja onko vaikutus jäsenmaille oikeudenmukainen. Mikäli esimerkiksi osa jäsenmaista etenee eritahtisesti, rahoitusta vain osaa jäsenmaista hyödyttäviin hankkeisiin ei voida kantaa kaikkien jäsenmaiden budjettia rasittaen. Näin kävisi, jos esimerkiksi EU:lla olisi oma verotusoikeus ja muutoin jäsenvaltioille menevät verovarat ohjattaisiin suoraan EU:n budjettiin.

Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että kansainvälisen verotuksen uudistuksissa on puolustettava Suomen verotusoikeutta ja suomalaisten yritysten etua. Emme kannata omaa verotusoikeutta EU:lle, vaan pidämme tarkoituksenmukaisena ohjata verotulot jatkossakin jäsenmaille. Mikäli EU:n budjettiin ohjataan uusia vero- tai tullituloja, jäsenvaltioiden tulee kerätä ja tilittää ne. Emme myöskään kannata määräenemmistöpäätöksentekoa veroasioihin EU:ssa.

EU:n omat varat

EU:n omien varojen ehdotuksessa on mukana ympäristövaikutteisia maksuja, joiden yhteisvaikutus kilpailukykyyn ja Suomen verotuloihin tulee huomioida. Tällaisia vaikutuksia on ainakin seuraavilla aloitteilla:

- Uusi hiilivuoden estämiseen suunniteltu hiilirajamekanismi eli ns. CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism).
- nykyisen päästökauppajärjestelmän tuottamista tuloista 20 % ehdotetaan ohjattavaksi EU:n budjettiin.

- Päästökauppaa ehdotetaan laajennettavaksi tie- ja meriliikenteeseen sekä rakennusten erillislämmitykseen ja -jäähdytykseen. Vähintäänkin osa laajennetun päästökaupan tuotoista ehdotetaan siirrettäväksi EU:n budjettiin.

EU:ssa päästöoikeuksien nouseva hinta ohjaa päästökauppasektoria tehokkaasti ja nopeasti päästöjen vähentämiseen. Euroopan unionin on edistettävä hiilidioksidipäästöjen hinnoittelua myös maailmanlaajuisesti, sillä yhteiset globaalit ja WTO-yhteensopivat pelisäännöt ovat paras tapa varmistaa tasapuoliset kilpailuedellytykset eurooppalaiselle teollisuudelle.

Päästökaupan osalta Suomen päästökauppatulot oli noin 220 M€ vuonna 2019 (päästöoikeuden hinta n. 20 eur/t CO2). Jos päästöoikeuden hinta nousee komission tavoittelemaan 55 eur/t CO2, noussee tulojen määrä noin 400 M € vuositasolle. Komission ehdottama 20 %:n osuus tarkoittaisi Suomelle noin 50 M€ vähennystä kansalliseen budjettiin, suuremmista tuloista noin 80 M€. Tämä vaikutus Suomen budjettiin tulee huomioida myös energiaverotusta uudistettaessa. **Teknologiateollisuus katsoo, että jäsenvaltioille on varmistettavat riittävät varat kansallisesti toteutettaviin teollisuuden vähäpäästöisyyttä ja uudistavia investointeja tukemiin toimiin sekä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotoimiin**, kuten Suomessa teollisuuden sähköistämistukeen.

Vedyn verotus

Teknologiateollisuus kannattaa sitä, että vety lisätään energiaverodirektiivin energiatuotteiden listaukseen.

Direktiiviä päivitettäessä tulisi peilata direktiivin sisältöä Suomessa vedyn verotuksesta tehtävään valmisteluun. Vedyn verotuksessa tulee näkemyksemme mukaan noudattaa muun energiaverotuksen perusperiaatteita. Vedyn tuotannossa käytettäviä polttoaineita tai sähköä ei pidä verottaa. Vety on sähkön tapaan energian kantaja, ei energialähde. Vedyn valmistuksessa on noudatettava samaa periaatetta kuin sähköntuotannossa, jonka polttoaineet ovat verottomia. Vero maksetaan vasta energiaa tai polttoainetta käytettäessä.

Veron suuruus määräytyy käyttötarkoituksen mukaan: teollisuuden raaka-aineeksi käytettävät polttoaineet ovat verottomia, energiakäytössä ja liikennepolttoaineena maksetaan aina energiasisältövero käyttötarkoituksen mukaan ja hiilidioksidivero, jossa otetaan huomioon koko polttoaineen tuotantoketjun aikana syntyneet hiilidioksidipäästöt. **Raaka-aineena käytetyn vedyn, vedystä valmistettujen teollisuuskemikaalien sekä sivutuotteena syntyvän vedyn hyötykäytön on oltava verotonta.**

Valtiontukien ilmoitusvelvollisuus

Energiaverodirektiivin ehdotetussa uudessa 26 artiklassa määritellään jäsenmaiden velvollisuudesta antaa komissiolle tietoa verotasoista kunkin tuotteen osalta eriteltynä yksikkönä. Euroopan unionin valtiontukisääntöjen uudistuksen yhteydessä vuonna 2016 tuli

Suomessa voimaan hyväksyttyjen, jäsenvaltioita velvoittavien tukipäätöstietojen julkaisuvelvoitteita koskeva laki. Lain voimaansaattamisen yhteydessä konesalien osalta huomattiin lakiehdotuksessa haaste, joka onneksi korjattiin ennen lain saattamista voimaan. Sähköverotukien osalta tukimäärä ilmoitetaan vaihteluvälein, ei tarkkana euromääränä. Energiaverodirektiivin uudistamisen yhteydessä pitää huolehtia, ettei tämä toimialakohtainen riski jää huomioimatta:

Konesalissa käytettävästä sähköstä maksetaan alemman sähköverotason II mukaista sähköveroa. Veroluokan II veroon ovat oikeutettuja konesalit, joiden teho ylittää 5 MW [ja jatkossa myös pienemmät konesalit]. Sähkövero lasketaan kilowattitunteina (kWh). Tästä johtuen, **jos konesalin osalta julkistetaan tieto tuen määrästä, voidaan tästä tiedosta laskea konesalin kokonaisteho**. Kokonaisteho on konesalitoimintaa harjoittavien yritysten osalta salassa pidettävä liikesalaisuus. Kilpailija pystyy tämän tiedon perusteella tulkitsemaan konesalin toiminnan laajuuden sekä päättelemään onko konesalilla myös kansainvälistä toimintaa (tai kapasiteettia siihen).

Konesalien kokonaistehoa koskevien tietojen salassapito tulee turvata myös yleisen turvallisuuden nimissä. Yksityiset konesalitoimijat tuottavat merkittäviä palveluita julkiselle sektorille (kunnat, kaupungit, valtio ym.), osa on palveluita, joita saa vapaasti tuottaa missä vain, osa EU:ssa tuotettavia ja osa tiukasti Suomessa tuotettavia. Laitoksen koosta voi päätellä kuinka merkittävästi yhteiskuntaa voidaan häiritä, jos laitokselle aiheutetaan tuotantokatkoja tai muuta harmia.

Lisätiedot:

Johtaja Helena Soimakallio
sähköposti: helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi
puhelin: 040 - 550 7706

Martti Kätkä, johtava asiantuntija, energiapolitiikka (martti.katka@teknologiateollisuus.fi)
Maria Volanen, johtava asiantuntija, veropolitiikka (maria.volanen@teknologiateollisuus.fi)